

”DERES MÅL ER AT BLIVE I DANMARK”

Højtuddannede indere i Værebroparken

Af:

Jakob Tvorup Moseholm, Clara Mølsted Zapffe, Lærke Grell Gudiksen, Peter Andreas
Mortensen og Thorvald Winsløw Schjeldal

Europæisk Etnologi

ABSTRACT: Danmark har brug for højtuddannet og kvalificeret arbejdskraft. I 00'erne betød det blandt andet, at der blev vedtaget særligt fordelagtige visum-ordninger til højtuddannede migranter for at lette deres adgang til det danske arbejdsmarked. I praksis bliver mange højtuddannede migranter dog nødsaget til at søge ud i lavtlønnede og ufaglærte erhverv. Denne artikel er baseret på optegnelser af en række indiske arbejdsmigranter i det udsatte boligområde Værebropark i Gladsaxe Kommune. Formålet er at undersøge, hvordan en stor gruppe af indiske migranter skaber sig en tilværelse i Danmark i et politisk spændt felt omkring ghettodannelse, integrationspolitik og nationale interesser. Med en stats- og livsformsteoretisk tilgang undersøges, hvordan den enkelte families hverdagspraksis kan forstås i relation til både nationale og globale tendenser.

NØGLEORD: Stats- og livsformsteori, arbejdsmigration, Indien, enklave, visum, den udvidede familie

Indledning

Ti minutters gang fra Bagsværds bymidte ligger der otte etageejendomme. Med udsigt til Hillerød-motorvejen udgør disse ejendomme med sine ca. 1.400 lejligheder det almene boligområde Værebropark. Værebropark blev opført i 1967, som et af modernismens svar på en generel boligmangel i København. Området bliver i dag, ifølge regeringens ghettoudspil fra 2018, betegnet som et udsat boligområde på grund af en høj andel af beboere med ikke-vestlig baggrund, en generel lav indkomst og høj kriminalitetsrate (Regeringen 2018:36).

Et af boligkomplekserne i Værebroparken, som består af omkring 1400 almennyttige lejligheder. Ud af de omkring 2800 beboere anslås det, at ca. 500 er indiske migranter.

Centralt placeret i komplekset findes Værebros Park Centeret, der fungerer som et knudepunkt for hele området. I centeret ligger Værebros Rådgivning side om side med Netto, Værebros Bibliotek, et pizzeria, en kiosk og andre butikker. Omkring 2012 blev Værebros Park fremhævet i de danske medier på grund af en række banderelaterede skyderier. Som følge af denne mediedækning blev ventelisten til områdets lejligheder pludselig markant kortere og indiske familier begyndte så småt at flytte ind. De spredte nyheden om de billige boliger tæt på København i deres netværk og flere indiske migranter flyttede ind. Flere informanter fortalte, at størstedelen af inderne i Værebros Park kommer fra Telangana-provinsen i det sydlige Indien. Samtidig fortalte de, at det varierede, hvorvidt Værebros Park var deres første bopæl i Danmark. Under feltarbejdet udførtes der interviews med ti af de indiske beboere, samt to ansatte ved Værebros Rådgivning. I Værebros Rådgivning arbejder de til dagligt med beboerne og deriblandt de omkring 500 indiske beboere. Fælles for de indiske informanter var, at de var kommet til Danmark via greencard-ordningen eller positivlisten. Informanternes historier vil blive belyst løbende i artiklen.

Først er der grund til at se på, hvordan en gruppe inderes tilstedeværelse i et dansk boligområde ikke alene er afhængig af lokale tilfældigheder, men også kan ses som et af mange udtryk for en række nationale, europæiske og globale tendenser i det 21. århundrede. Indien har siden 1990'erne været igennem en hastig økonomisk udvikling. De seneste 30 år har landet gennemført reformer, som har åbnet op for den indiske økonomi og øget antallet af udenlandske investeringer. På denne baggrund har det danske udenrigsministerium udarbejdet en handlingsplan for Indien med henblik på at styrke samarbejdet omkring politiske, økonomiske, miljø-, energi- og klimamæssige samt kulturelle spørgsmål (Udenrigsministeriet 2008). Udenrigsministeriet identificerer det største vækstpotentiale i Indien som de to højteknologiske sektorer: Informations- og kommunikationsteknologi (IT) samt bioteknologi. Således har udenrigsministeriets hensigt været gennem det øgede samarbejde at skabe en forbindelse mellem Indiens udvikling, specielt på uddannelsesområdet, og Danmarks øgede efterspørgsel på udenlandsk, højt kvalificeret arbejdskraft. Flertallet af de indiske beboere i Værebros Park er uddannede inden for de to højteknologiske sektorer. Ifølge beboerrådgiveren fra Værebros fremgår det imidlertid, at mange af inderne i Værebros Park har svært ved at finde arbejde inden for deres professionelle felt. Deres uddannelse og erhvervs erfaring, som via visum-ordningerne ellers var deres adgang til Danmark, viser sig ikke at leve op til kravene på det danske arbejdsmarked.

Løbende er der i Danmark blevet vedtaget forskellige visum-ordninger, der har sigtet mod at øge muligheden for at rekruttere højtuddannet arbejdskraft uden for EU's grænser. Ved at tilbyde visa med færre krav til højtuddannede har man fra politisk hånd næret et håb om, at færre krav ville lette højtuddannede migranternes adgang til det danske arbejdsmarked. Eksempelvis blev der i 2007 indført et såkaldt greencard efter canadisk forbillede. Et visum, der stiller krav til migrantens uddannelse og årsindtægt, men ikke forudsætter et konkret ansættelsestilbud på forhånd. Størstedelen af de omkring 500 indiske migranter er kommet til Værebros Park netop ved hjælp af greencard-ordningen. Visum-ordningerne skal ses i lyset af Danmarks økonomiske opsving i 1990'erne og 00'erne. Dette øgede den nationale efterspørgsel på højtuddannet, kvalificeret arbejdskraft. Fra politisk hånd er dette ofte blevet beskrevet som efterspørgslen på 'talents' eller de såkaldte 'eurostars', som flere af de øvrige artikler i dette temanummer også beskriver.

På baggrund af ovenstående har denne artikel to hovedanliggender: Dels at udrede, hvorledes uoverensstemmelsen imellem visum-systemet, arbejdsmarkedet og indernes forventninger opstår og kommer til udtryk. Dels at forstå, hvordan de indiske migranter alligevel formår at skabe sig en nogenlunde stabil tilværelse i Danmark. Det sidste er endvidere interessant, da den store koncentration af indiske migranter i Værebros Park umiddelbart kunne fremstå som et politisk problem som følge af de seneste års store fokus på ghettodannelse og parallelsamfund. Artiklen spørger således også til, hvorfor der ikke kan konstateres nogen særlig problematisering af den indiske migrantgruppe, trods det at deres tilværelse i Værebros Park umiddelbart har karakter af et parallelsamfund. Den eksisterende forskning i migration i Europa skelner typisk mellem lavtuddannet, billig arbejdskraft og højtuddannede der drager nytte af EU's indre, åbne grænser. Denne artikel peger dog på, at inderne dårligt lader sig beskrive hverken som klassiske migrantarbejdere eller kosmopolitiske 'eurostars' (Favell 2009:178). Som nævnt i introduktionsartiklen anlægger vi en praksisteoretisk tilgang. Dette gør vi med henblik på at forstå kompleksiteten i migranternes praksis, fordi denne begribes bedst, hvis den ses i relation til både arbejdsmarkedet, familien og stat. Vi tilgår felten med et særligt blik for den rolle, som familien spiller i den enkelte migrants hverdagspraksis. Dette kommer blandt andet til udtryk ved at undersøge hvordan familier, der lever geografisk adskilt, alligevel er tæt forbundne (Bryceson & Vuorela 2002). Således argumenterer vi i denne artikel for, at familien kun kan forstås som en

meningsfuld enhed, når den ses i relation til både arbejdsmarked og stat, idet arbejdsmarked og stat sætter afgørende rammer for de indiske familiers mulighedsrum (Højrup 1995:70).

En enklave i Værebros Park

De indiske migranter i Værebros Park deler en række særlige træk og forudsætninger for deres ophold i Danmark. Udover det mest åbenlyse i form af deres fælles nationalitet er det ofte i kraft af deres høje uddannelse, at de har fået opholdstilladelse i Danmark. De indiske migranter i Værebros er i øvrigt særdeles aktive i det lokale foreningsliv, hvor de opretholder et stort netværk og holder båndet til Indien ved lige. Vigtigheden af dette netværk vil blive belyst senere i artiklen. De indiske migranter i Værebros kan derfor anses som en særskilt migrantgruppe, der kan forstås som en enklave i kraft af deres juridiske vilkår, deres bosætning inden for et afgrænset geografisk område og deres praktisering af fællesskab.

Begrebet enklave skal i vores analyse ikke forstås som et synonym for parallelsamfund eller ghetto, betegnelser som ofte rummer nogle politiske konnotationer, som vi ikke finder passende til at beskrive måden, hvorpå inderne har organiseret sig i Værebros Park. Derimod vil vi pege på en forståelse af enklaver, som en gruppe migranter, der har organiseret sig i Danmark, men som stadig bevarer en vis tilknytning til hjemlandet igennem deres kulturelle praksis (Grillo 2001: 15f). Tilknytningen til Indien viser sig eksempelvis i det meget aktive indiske foreningsliv i Værebros Park, hvor migranterne mødes og blandt andet fejrer de hinduistiske højtider sammen. Når vi beskriver de indiske migranter som en enklave, handler det altså også om måden, hvorpå de har organiseret sig omkring en fælles praksis i Værebros Park. Det er samtidig bemærkelsesværdigt, at de indiske migranter organiserer sig på – hvad der normalt opfattes som – typisk danske præmisser, hvilket eksempelvis kommer til udtryk i de indiske familiers velvilje over for at indskrive deres børn på de kommunale institutioner. Et institutionsliv, som flere af informanterne fremhæver som centralt for deres familiepraksis i Danmark. Ved brug af enklavebegrebet kan der fastholdes en forståelse af de indiske migranter i Værebros Park som en gruppe, der har organiseret sig i det samme boligområde omkring en fælles kulturel praksis, der er anderledes fra det øvrige danske samfund.

Greencard-ordningen

I den danske greencard-ordning gives der arbejds- og opholdstilladelse på baggrund af et pointsystem, der særligt fokuserer på uddannelsens niveau, men også på arbejdserfaring og sprogkundskaber (Hornbech 2007). For at kunne forny greencardet skal migranten opfylde en række krav herunder en betydelig årsindtægt⁸, der stiger i takt med varigheden af migrantens ophold i landet. Desuden er det ikke muligt for greencard-holderen at modtage sociale velfærdsydelser, på nær børne- og ungeydelse, hvorfor greencard-holdere heller ikke har mulighed for at modtage arbejdsløshedsunderstøttelse. Greencardet og de andre visum-ordninger kan udvides til også at indbefatte ægtefællen, hvilket er tilfældet for samtlige af de indiske informanter. Greencard-ordningen blev afskaffet med et flertal uden om regeringen i 2016. Det blev begrundet med, at ordningen ikke opfyldte formålet med at sikre Danmark kvalificeret udenlandsk arbejdskraft (Henriksen et al. 2016). Greencard-holdere blev nemlig kun i begrænset omfang ansat i stillinger, der svarede til deres på papiret høje uddannelser. Denne tendens ses også i enklaven af indere i Værebros Park, der netop til trods for uddannelser og andre kompetencer oplever stort besvær med at finde arbejde. De fortalte, at arbejdsgiverne ofte forklarede deres afslag med manglende eller ingen danskkompetencer. En anden problematik, der gør sig gældende er, at en indisk bachelorgrad ikke altid er tilsvarende en dansk bachelorgrad. Med tiden havde flere derfor set sig nødsaget til at søge bl.a. ufaglært arbejde for at indfri kravet om indtægt til fornyelse af deres greencard. Sløjfningen af greencardet antyder en problematik omkring visum-systemet og arbejdsmarkedets divergerende selektionskriterier, som vil blive behandlet senere i artiklen. Afskaffelsen betyder reelt en lukning for nye ansøgere, mens allerede eksisterende greencard-holdere stadig kan forny deres visa, såfremt de opfylder kravene om blandt andet en relativ høj årsindtægt.

En accepteret og uproblematisk enklave

Flere af de indiske migranter og de kommunalt ansatte i Værebros Park beskriver det store indiske netværk og foreningsliv som et centralt holdepunkt for indernes hverdagspraksis. Det aktive indiske foreningsliv i boligområdet står blandt andet for afholdelse af forskellige religiøse festivaler og højtider. De mange festivaler og højtider handler om at videreføre indiske traditioner, men kan

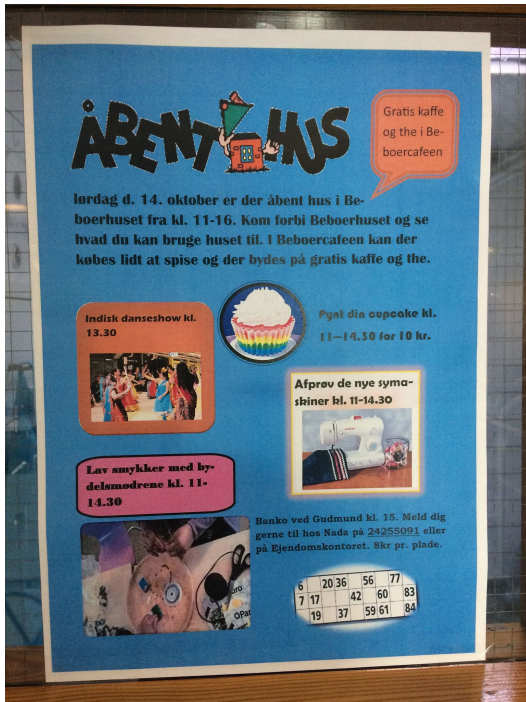
⁸ En greencard-holder skal i gennemsnit tjene mellem 350.000 kr. og 400.000 kr. årligt.

analytisk set også anskues som et middel til at opbygge og samtidig opretholde vitale netværk. Sara, som er boligsocial medarbejder i Værebros beboerhus, peger på, at der er stor tilslutning til det indiske foreningsliv:

Sara: Altså de har jo et kæmpe netværk. [...] Jeg har aldrig set så mange mennesker, der holdt så mange fester og festivaler [...] Jeg tror det er hver weekend der er et eller andet for hele familien.

Det indiske foreningsliv kan forstås som en materialisering af en familiestruktur af mere end blodsslægtninge, hvor både båndet til Indien vedligeholdes, og nye netværk skabes som en form for udvidet familie (Bryceson & Vuorela 2003:14). Som det er berørt i introduktionsartiklen, ses familien i et stats- og livsformsteoretisk perspektiv som en særlig enhed, hvor de sociale relationer er uopsigelige og familiens enkelte medlemmer er gensidigt afhængige, hvorfor familien kan karakteriseres som et skæbnefællesskab (Højrup 2003:17, Avineri xx). I forlængelse heraf kan man argumentere for, at det indiske foreningsliv i Værebro trods det manglende blodsbånd kan forstås som en 'udvidet familie', idet mange højtider og traditioner, der typisk er forbeholdt familien, praktiseres i de nye fællesskaber. Foreningslivet som en udvidelse af familien får således også karakter af et skæbnefællesskab. Som analytisk figur kan den udvidede familie bruges til at vise den betydning, som det indiske netværk får i forhold til at imødegå og opveje de usikre og ofte midlertidige kontraktbaserede relationer til arbejdsmarkedet. Den udvidede familie kan således forstås som en kompensation for fraværet af slægtninge.

Oktober 2018

Beboerhuset danner ramme om mange indiske arrangementer. Billedet til venstre reklamerer for åbent hus og forskellige arrangementer i Værebroparkens beboerhus, blandt andet et indisk danseshow. På billedet til højre ses deltagere til en hinduistisk blomsterfestivals-middag.

Den udvidede familie kan yderligere være en måde at forstå nogle af de transnationale aspekter ved livet i Værebropark. Ofte lever transnationale familier adskilt fra hinanden over længere perioder, men formår alligevel at opretholde et fællesskab, hvilket er medvirkende til at skabe samhørighed, selv over store geografiske afstande (Bryceson & Vuorela 2002:3). Flere af inderne gav udtryk for, hvordan deres familie tilbage i Indien glædes over, at de i Danmark har et netværk, de kan fejre højtider med. Ved at praktisere indiske traditioner i Danmark styrkes båndet og følelsen af samhørighed med den fysisk fjerne familie i Indien. Således bidrager den udvidede familie som figur til en forståelse af de komplicerede sammenfiltringer af relationer mellem foreningslivet, netværk og familie i og uden for Danmark.

De indiske informanter oplever samtidig, at deres fællesskaber i Værebropark møder opbakning fra boligområdet ansatte. Ila, der kom til Danmark på en forlængelse hendes mands visum, fortæller, at der er stor forståelse for indernes ønske om at fejre og opretholde kulturelle traditioner og højtider. Ila's mand, Dev, var modsat de fleste andre indiske beboere kommet til Danmark pga. et konkret jobtilbud i IT-sektoren og var derfor indskrevet på positivlisten. De var begge meget aktive i foreningslivet:

Ila: We have the biggest festivals, and we all celebrate together if one festival is coming and we will book the hall here and we will celebrate [...] and you people also encourage us to... you know... give importance to our culture too. [...] That is the positive thing about Denmark, because they will always welcome, and they will always encourage the culture and values and tradition.

Ovenstående peger i retning af, at de indiske migranter frit kan praktisere det, der ses som deres egen kultur og religion, så længe de stadig tilpasser sig de institutionelle rammer, som Værebros Park opstiller. Det understreger ligeledes, at den indiske enklave som gruppe ikke har en politisk status som problematisk for staten.

En anden del af indernes hverdagspraksis i forbindelse med familie og netværk ses ved indernes forhold til institutionsliv og børneopdragelse som en del af integrationen i det danske samfund. Flere informanter udtrykte bekymring over det danske skolesystem, som de mente manglede fokus på særligt teknisk læren. De udtrykte derfor et ønske om at sætte deres børn i internationale skoler, så barnet også kunne fortsætte sin skolegang uforstyrret, særligt hvis familien måtte flytte fra Danmark. For andre af informanterne var det danske institutionsliv dog blevet holdepunktet og en af de helt store fordele ved tilværelsen i Danmark. I et statsligt perspektiv er begge praksisser relativt uproblematisk, så længe de tilpasses de eksisterende institutionelle rammer.

I Værebros Rådgivning kommer boligområdets beboere blandt andet for at få vejledning til opskrivning af børn i institutioner. For flere beboere er rådgivningen en tæt kontrakt til kommunen, og her søger de bl.a. hjælp til at forstå kommunale breve eller kommunale krav og tilbud, herunder altså opskrivning af deres børn i institutioner.

Beboerrådgivningen er i høj grad engageret i det institutionelle liv i området og er rettet mod samtlige beboere i Værebros Park. I forhold til den indiske gruppe er særligt barnets tarv i fokus. Ulla forklarer, at beboerrådgivningen opfordrer inderne til at indskrive deres børn i kommunens offentlige institutioner som led i en integrationsproces:

Ulla: [...] fordi hvis de [inderne] gerne vil blive boende i Danmark, så bliver de også nødt til at integrere deres børn i daginstitutioner. Også for at de får lært noget ordentligt dansk. Alle de her snakke har vi jo også haft med dem - også i samarbejde med sundhedsplejen.

Beboerrådgivningen kan analytisk forstås som en udstrækning af den statslige integrationspolitik. Citatet illustrerer således, hvordan staten gennem en kommunal institution påvirker indernes hverdagslige praksis med tilskyndelse til en bestemt integrationsproces. Integrationspolitik kan i et stats- og livsformsteoretisk perspektiv forstås som et interpellationsarbejde, hvor migranter interPELLERES til at støtte op omkring den danske stat. Som nævnt i introduktionsartiklen betegner begrebet interpellation den proces, hvor staten gennem påkaldelse af sine subjekter konstituerer disse som både afhængige og frie (Jespersen et al. 2006:16ff). Det vil sige, at de på den ene side tildeles en subjektposition med et vist mulighedsrum for fri handling, men samtidig er afhængige af staten i forhold til at få denne position tildelt i første omgang. Interpellation sker ikke nødvendigvis gnidningsfrit, idet at brydninger kan opstå i kraft af subjektets modstand mod en given interpellation. I nærværende sammenhæng kan interpellationen betragtes som udfordret af de indiske migranters ønske om at have deres børn i institutioner tæt på hjemmet. Dette skaber en overvægt af børn, der ikke har dansk som modersmål, hvilket, ifølge Ulla, hæmmer hensigten om at bruge børneinstitutionerne som et led i en integrationsproces. For at fremme børnenes danskkundskaber er der derfor indført krav til den etniske sammensætning i kommunens daginstitutioner. Børneinstitutioner kan således ses som et led i statens interpellationsarbejde i form af krav til integration af børn med anden etnisk baggrund end dansk. Med denne forståelse kan institutionslivet anskues som en bestræbelse på at sikre sammenhængskraft i suverænitetsdomænet Danmark, da det blandt andet er her, at børn lærer det danske sprog og normer (Højrup & Christensen 2007:417).

Flere af de indiske migranter udtrykte faktisk et ønske om, at deres børn skulle lære dansk, og de indiske familiers velvilje til at sende deres børn i institution kan derfor analytisk beskrives som en vellykket interpellation fra Værebros Rådgivning, og teoretisk set dermed også fra den danske stat. Set fra indernes perspektiv er det nærliggende at antage, at deres imødekommenhed over for det danske samfund hjælper dem til at fremstå som en problemfri migrantgruppe. På den måde kan denne imødekommenhed også ses som formålstjenlig for deres ønske om at skabe en stabil tilværelse i Danmark, der stadig kan rumme en række træk, der knytter sig til deres indiske baggrund.

At beskrive inderne som en gruppe eller enklave gør det muligt at adressere nogle fællestræk hos dem. Det er dog vigtigt at påpege, at migranterne ikke blot er en homogen masse med samme praksis. Inderne har forskellige rationaler for, hvorfor og på hvilken måde deres børn skal indgå i institutionerne. Dev og Ila ser helst, at deres søn skal gå på en international skole, så han lettere kan overgå til det indiske skolesystem, når familien på sigt vender tilbage til Indien. De er på nuværende tidspunkt bekymrede for deres søns fremtidige skolegang, da der kun er få (og dyre) internationale skoler i Danmark. Vigtigheden i at deres søn i fremtiden skal gå på en international skole, er især baseret på ovennævnte bekymring over, om det danske uddannelsessystem har tilstrækkelig fokus på tekniske færdigheder:

Dev: And also the education, I mean if you take the Danish education it's not bad either. But the focus is on the personal level and activity. That's what I could sense. But back in India it's more of technical level and book stuff. That is where we get to train.

Parrets hverdagspraksis må altså, ligesom foreningslivet, forstås i en transnational kontekst, hvor målet for fremtiden er at kunne vende tilbage til Indien. Således bliver to ting vigtige for parrets tilværelse i Danmark: At kunne sikre sig et job på det danske arbejdsmarked og gode institutions- og uddannelsesmuligheder for deres søn. Begge ting er afgørende for, at parret på sigt kan rejse tilbage til Indien, og igen skabe sig en meningsfuld tilværelse på det indiske arbejdsmarked med nye kompetencer fra det danske. I en transnational kontekst bliver parrets orientering mod både fortid, nutid og fremtid således central: Erindringen om et tidligere liv i Indien spiller en rolle i forhold til forsøget på i nutiden at skabe et bedre liv for dem selv og deres familie i fremtiden (Bryceson & Vuorela 2002:6).

Modsat Dev og Ila's ambition om at vende tilbage til Indien har Amar andre forestillinger om sin fremtid. Amar er IT-uddannet og kom til Danmark via greencard-ordningen for syv år siden. Han er gift og har et barn. Amar forklarer, at han i sin tid rejste til Danmark, fordi han gerne ville leve i et trygt, fredfyldt samfund, hvor hans familie kunne vokse op. Han har dog ikke kunne finde et job inden for sin uddannelse, men ønsker fortsat at blive og skabe sig et liv i Danmark:

Amar: I would like to settle here, because I want to give a good life to my son. He likes so much to be here. Yes, he came when he was about 2 years and he has so many friends here. His entire friends are here.

Amar fremhæver, at sønnens fremtid er vigtigere, end at han selv får mulighed for at arbejde inden for det fag, hvor han er uddannet. Bryceson og Vuorela påpeger, at familiers livscyklus ofte påvirker, hvorvidt mennesker vælger at migrere eller ej. Herunder kan sociale forhold som børns uddannelse og fremtid spille en rolle (Bryceson & Vuorela 2003:17). I Amars optik sikres sønnens fremtid bedst ved at forbedre muligheden for at blive i Danmark og vilkårene for dette liv. For at opnå dette går han på kompromis med sin egen karriere i forsøget på at sikre sin søn et bedre liv.

Fremtiden ser således ikke ens ud for de to familier. Dev og Ila udtrykker et stærkt ønske om at kunne vende tilbage til Indien. Derfor er det vigtigt for dem, at deres søn kommer i international skole, mens danskundskaber bliver prioriteret lavere. For Amar er det vigtigt, at både hans søn og han selv lærer dansk, for dermed bedre at kunne sikre en tilværelse i Danmark. Fælles er, at begge familiers praksis er centreret omkring ønsket om at give sønnerne den bedste fremtid, og dermed familiens levedygtighed på længere sigt. Deres forskellige løsninger vidner dog om nogle ganske forskelligartede visioner for sønnernes fremtid. Ønsket om at lære dansk bliver symptomatisk for brydningen mellem en dansk og en transnational praksis. Som tidligere nævnt, er danskundskaber for mange af de indiske familier vigtigt for deres muligheder i Danmark. Derimod stiller en transnational praksis præget af mobilitet helt andre krav i forhold til de indiske migranternes fleksibilitet, hvor danskundskaber ikke har den samme betydning på et internationalt marked.

Højtuddannet i ufaglært arbejde

For at forstå indernes praksis er det nødvendigt også at undersøge den i relation til en national strategi om konkurrence på viden i en global kontekst. I et globalt statssystem, sådan som det

betragtes i stats- og livsformsteorien, konkurrerer stater blandt andet på videnskøkonomi, hvorfor der kæmpes om at tiltrække og fastholde højtuddannet arbejdskraft. Et middel mod dette mål er således at tilbyde de højtuddannede arbejdsmigranter attraktive beskæftigelsesmuligheder. Det danske arbejdsmarked har især været kendt for sin flexicurity-model, fordi den har formået at navigere imellem en kapitalistisk markedsøkonomi og samtidig imødekomme social retfærdighed og sikkerhed (Nielsen & Olsen 2017:1). Med den reviderede Lissabon-strategi fra 2007, der blev vedtaget blandt EU-landes ledere med det sigte at styrke en vidensbaseret økonomi, blev flexicurity endda et kernebegreb i EUs retningslinjer for at modernisere medlemslandenes arbejdsmarkedspolitik (Nardo & Rossetti 2013:13). Flexicurity blev som begreb formuleret i 1990'erne som en arbejdsmarkedsstrategi, der understøtter et socialt sikkerhedsnet for arbejdstageren, hvor virksomheder samtidig har frihed til at ansætte og fyre medarbejdere efter behov (ibid.:3). Flexicurity har således til formål at skabe et stærkere arbejdsmarked, der let kan følge konjunktursvingninger og skiftende efterspørgsel.

De senere år har der dog været en lang række politiske tiltag til fordel for deregulering og optimering af rammerne for markedet efter neoliberalt forbillede, som har haft den effekt, at security-delen af flexicurity-modellen er blevet svækket (Nielsen & Olsen 2017:3). Den midlertidige relation til arbejdsmarkedet kombineret med en begrænset adgang til velfærdsydelser skaber en usikker situation for de indiske migranter i forhold til danske statsborgere. Tilværelsen på et greencard eller positivlisten tillader nemlig ikke migranten at søge om social understøttelse i tilfælde af en fyring. Dev beskriver denne situation således:

Dev: I've been paying for five years the taxes but if I lose job I have to go back, and I can't even get that security because even if I pay for that unemployment I cannot get it legally, because I have some obligations for my permit. But once I lose the job I will lose the work permit so not get the unemployment support.

Som det fremgår af ovenstående citat, stiller det danske arbejdsmarked de samme krav til Dev som hans danske kolleger, men han er langt dårligere stillet, hvis han skulle blive fyret⁹. Han er derudover særligt udsat, da han heller ikke er EU-borger, og dermed ikke har ret til at rejse til et andet

⁹ Hvis man har fået arbejdstilladelse i Danmark igennem positivlisten, har man ved afskedigelse mulighed for en seks måneders opholdstilladelse, hvis man ikke modtager nogen form for understøttelse (Styrelsen for International Rekruttering og Integration).

europæisk land i tilfælde af en fyring. Devs situation belyser, hvordan indernes tilknytning til arbejdsmarkedet er afgørende for at kunne beholde en arbejds- og opholdstilladelse i Danmark. En fyring har alvorlige konsekvenser, da migranter har meget begrænset adgang til sociale ydelser. Alligevel er de udsat for samme krav om fleksibilitet som danske statsborgere. De må altså navigere på et arbejdsmarked, der i høj grad er struktureret efter flexicurity-modellen, men uden adgang til modellens sikkerhedsdel.

Andre forhold stiller inderne anderledes end danske arbejdstagere, hvor flere af de indiske familier oplevede, at deres manglende danskkundskaber var en barriere mod at kunne indgå på det danske arbejdsmarked. Greencard-ordningen stiller udelukkende krav til ansøgerens engelskkundskaber, hvorfor de indiske migranter blev overraskede over, at det var deres danskkundskaber, som afgjorde, hvorvidt de kunne få et job. Der er således en klar modsætning mellem kravene til at opnå greencardet og selve adgangen til det danske arbejdsmarked. Amar fortæller:

Amar: You pass the English [krav til greencard], but there are no use of the English here for getting job [...] The language [dansk] has the main role for finding the job.

Amar pakker brød på et bageri om natten. Et job, en ven henviste ham til, fordi det ikke stillede krav til hans danskkundskaber. Amar tog jobbet på bageriet, for at kunne opfylde kravene om indkomst til fornyelse af sit greencard. Flere af inderne arbejder med lange arbejdsdage i lavtlønnede jobs for at sikre den relativt høje indkomst, som kræves for at få fornyet sit greencard. Så selv om Danmark giver nytillkomne migranter mulighed for at deltage i kommunalt udbudte danskkurser¹⁰, er det for flere af de indiske familier vanskeligt både at skulle arbejde lange dage i lavtlønnede jobs, opretholde et stabilt familieliv og samtidig finde tid til at deltage i danskkurser og lære dansk.

I en undersøgelse af højtuddannede indiske migranter i det canadiske integrationssystem, peges der på en lignende uoverensstemmelse mellem selektionskriterierne i adgang til landet og i adgang til arbejdsmarkedet (Somerville & Walsworth 2010:346). Undersøgelsen peger på, at særligt arbejdsmarkedets manglende anerkendelse af indernes uddannelses- og erhvervmæssige kvalifikationer skaber denne uoverensstemmelse (ibid.:349). Det danske greencard er udarbejdet

¹⁰ Denne ret frafalder dog efter 3 år.

efter canadisk forbillede, og nogle af informanterne i vores undersøgelse beskrev en lignende problematik (Hornbech 2007). Beboerrådgiverne i Værebros Park pegede nemlig også på, at indiske uddannelser ikke nødvendigvis er tilsvarende danske, hvilket i høj grad også må siges at sætte de indiske migranter i en svær konkurrence med andre jobsøgende. Migranterne havde selv en oplevelse af deres manglende danskkundskaber som en barriere til det danske arbejdsmarked frem for manglende anerkendelse af deres faglige kvalifikationer. Arbejdsmarkedets prioritering af danske sprogkundskaber kan betragtes som en kulturel grænsedragning, der ikke blot sættes af den danske stat, men også af det danske arbejdsmarked. Den kulturelle grænsedragning kan ses som udtryk for et suverænitetensarbejde, hvor staten gennem arbejdsmarkedet markerer de nationale grænser ved at fremhæve og fastholde en kulturel særegenhed (Højrup & Christensen 2007:434). Der er mange interesser på spil i dette felt. Den kulturelle grænsedragning kan også ses som en fordel for danske lønmodtagere ved at mindske konkurrencen på et i forvejen globalt orienteret dansk arbejdsmarked.

Ovenstående tydeliggør altså et paradoks mellem på den ene side den danske stat, som iværksætter midler (greencard-ordningen) i forsøget på at tiltrække de bedst kvalificerede (talents) til en styrkelse af den danske velfærdsstats konkurrenceevne, og på den anden side en gruppe af indiske migranter med en mellemlang uddannelse, der viser sig ikke at leve op til de krav, som arbejdsmarkedet stiller. Det betyder, at inderne ikke bidrager til udviklingen af Danmark som videnssamfund, hvilket ellers var intentionen med greencard-ordningen. Ikke blot har inderne ikke nødvendigvis de eftertragtede kvalifikationer, de presses også ud i job, der er under de kvalifikationer, de har, for at forblive på greencard-ordningen. Dette sætter de indiske migranter i en prekær situation, hvor de må give afkald på deres rent faglige ambitioner og i stedet tage ufaglært arbejde. Ud fra et stats- og livsformsteoretisk perspektiv kan greencard-ordningen, og derved den danske stat, siges at efterspørge individer som bærer træk fra karrierelivsformen. Som omtalt i introduktionsartiklen tilføjer denne livsform virksomheder unicitet, således at de fortsat kan være konkurrencedygtige både på et dansk og internationalt marked. Individer, som bærer træk fra denne livsform, engagerer sig og udfolder sine kvalifikationer i arbejdet. Man kan argumentere for, at størstedelen af de indiske migranter bærer træk fra en helt anden livsform, lønarbejderlivsformen. Livsformen er karakteriseret ved, at den enkelte arbejder sælger sin arbejdskraft i en bestemt tid til en aftalt pris. Arbejdet udføres ikke, fordi man er engageret væsentligt i sit arbejde, men snarere for at få en indkomst. Indkomsten forstås altså som forudsætningen for, at lønarbejderlivsformen kan realisere sig selv i tilværelsen uden for

arbejdstiden. Individet, som bærer træk fra denne livsform, forstår herved arbejdet som midlet til at opnå fritid.

Der synes således at være en uoverensstemmelse mellem, hvilken type livsform, og dermed arbejdskraft, som den danske stat efterspørger og hvilke individer, der rent faktisk vælger at ansøge om et greencard. Dette vil vi illustrere gennem nedenstående empiriske eksempel med udgangspunkt i Dev, som umiddelbart teoretisk kan anskues som en karrierelivsform, idet han som veluddannet valgte at lede efter karrieremuligheder i blandt andet Danmark for at forny sin unicitet. Danmark som destination var ikke afgørende, derimod var det snarere jobtilbuddet, der havde betydning. Der kan dog argumenteres for, at Dev teoretisk set også bærer træk fra lønarbejderlivsformen. Han fremhæver det danske arbejdsmarkeds sociale fordele som det særligt attraktive, snarere end de arbejdsopgaver, som han varetager på sit arbejde:

Dev: I think Denmark has a good work-life balance compared to the country where I come from. I think it's one of the best place to work at least. You have these employer benefits, like you have this vacation and also you have paid leave and this support for the parents. These are all good compared to where I come from.

Dev fremhæver den gode balance imellem arbejde og fritid samt, at han har fået mere fritid sammen med sin familie. Sammen med sin kone har de på en hylde i deres lejlighed samlet minder i form af souvenirs fra deres rejser rundt omkring i Europa. Parrets hylde kan forstås som et materielt udtryk for den fritid, som Dev og hans familie nu har fået.

På nogle hylder i deres lejlighed har parret samlet souvenirs fra deres rejser rundt omkring i Europa. Muligheden for at kunne holde ferie og rejse rundt i Europa tilskriver de i høj grad den danske 'work-life-balance'.

Et andet eksempel er Jai, der var gift og havde været i Danmark i fem år. Jai havde taget sin ingeniøruddannelse først i Linköping i Sverige og sidenhen afsluttet den på DTU i Danmark. Efterfølgende havde han fået en midlertidig ansættelse hos en større IT-virksomhed i Danmark, men han udtrykte uvished omkring at blive i Danmark:

Jai: Pardon me, I don't know. It depends on my next job. If I will get the next job, I will maybe continue to live in Denmark. Otherwise I would have to think about other countries or go back to India. I don't know. It depends on my next job.

Denne søgen efter de rette karrieremuligheder vidner om en mere udpræget karrierelivsform, idet at den rette karriere i sig selv er målet med tilværelsen i udlandet.

Ved at diskutere to af livsformerne med udgangspunkt i Dev og Jai, ses der altså en brydning mellem politiske visioner og den reelt migrerede arbejdskraft. På den måde kan statsprocesser også ses i

relationen mellem den indiske enklave og Gladsaxe Kommune, som forlængelse af den danske stat. I Værebros Park anerkendes den indiske enklave særligt på baggrund af deres uddannelsesniveau:

Ulla: Altså, der er ikke nogle problemer med inderne, det synes jeg ikke. [...] Fordi de er stort set alle sammen veluddannede og [...] de har valgt at tage herop og vil rent faktisk gerne bosætte sig i Danmark. Det er et valg de har taget [...] som gør at de har et mål. Det er at blive i Danmark.

Indernes praksis i Danmark anerkendes altså i kraft af deres uddannelsesniveau samt mål med tilværelsen. Den sidste del af citatet bliver i et stats- og livsformsteoretisk perspektiv en central pointe til at forstå den gensidige anerkendelse imellem inderne og Værebros Park, som gør inderne til en accepteret gruppe i boligområdet. Anskues denne gensidige anerkendelse analytisk som en mål-middel-relation bliver det tydeligt, at indernes relativt høje uddannelsesniveau er et afgørende middel for etableringen af en varig praksis i Danmark trods det, at de i mange tilfælde ikke udnytter deres uddannelse på arbejdsmarkedet.

Gennem en kombination af de forskellige forhold, som vi har beskrevet i de foregående afsnit, fremstår den indiske migrantgruppe i høj grad som uproblematisk og fra et statsligt perspektiv usynlig, en status som på mange måder er formålstjenlig for inderne. Imidlertid har denne status også en bagside, når andre grupper kan tiltrække sig den politiske bevågenhed. Flere af informanterne beskriver, hvordan de oplever stigende konkurrence på ufaglærte jobs fra flygtninge, der modtager statslige løntilskud; en udvikling, der har taget fart med flygtningekrisen i 2015. Samtidig kan den manglende statslige opmærksomhed også delvist forklare kontrasten mellem greencard-ordningen og arbejdsmarkedets forskellige krav. En kontrast, der for flere af inderne i Værebros Park betyder, at de må iværksætte forskellige strategier for at opfylde kravene til deres visa og samtidigt indgå på det danske arbejdsmarked. Strategier, som de selv og deres familie finder hensigtsmæssige for den praksis og livsførelse, de ønsker med deres tilværelse i Danmark. Den manglende statslige opmærksomhed har således tydeliggjort, hvad der umiddelbart virkede som frie rammer for migrantfamilien til frit at dyrke egen kulturel praksis, ultimativt også ender med at skabe de største udfordringer for langt de fleste i den indiske enklave i Værebros Park, når de oplever stor modstand på det danske jobmarked og mangel på statslig anerkendelse.

Konklusion

Den indiske enklave i Værebros er en relativt nyttilflyttet etnisk gruppe i Værebros Park, og er på blot 7 år blevet en af de største i det sociale boligbyggeri. I lyset af de seneste års fokus på ghettodannelser og parallelsamfund i de sociale boligbyggerier kunne opståelsen af en enklave umiddelbart give anledning til stor offentlig opmærksomhed. Dette er dog ikke tilfældet med den indiske enklave. Det er fortsat en relativt ubeskrevet migrantgruppe til trods for en stadig større interesse i deres livsførelse. Med denne artikel har vi forsøgt at belyse en migrantgruppe, der ikke opnår stor statslig opmærksomhed. Denne manglende opmærksomhed har vi med en stats- og livsformsteoretisk tilgang argumenteret for både kan ses som værende problematisk for migranternes tilværelse, men dog giver dem rig mulighed for at praktisere deres kulturelle baggrund i foreningslivet i Værebros. Dette knytter sig umiddelbart til deres status som relativt højtuddannede og deres tilværelse på særligt greencard'et, der fastholder migranterne i en position, hvor de skal bidrage til den danske stat med en fast høj årsindtægt, samtidigt med at de har en meget begrænset adgang til velfærdsydelser. Flere af de indiske migranter ender dog i ufaglærte jobs for at kunne bibeholde deres opholdstilladelse i Danmark. Der hersker et udpræget mismatch mellem de sproglige- og uddannelsesmæssige krav til at søge et visum og kravene til at komme ind på arbejdsmarkedet. I den forbindelse bliver den manglende opmærksomhed særligt udfordrende for migranterne i det, de i høj grad overlades til selv at finde løsningen på mismatchet ved at give afkald på deres faglige ambitioner eller ligefrem opholdet i Danmark.

Vi har netop forsøgt at vise, hvordan en undersøgelse af relationerne mellem familie, arbejdsmarked og stat kan anskueliggøre og samle nogle af de komplekse processer, der har muliggjort den indiske enklave. Tilgangen tilbyder forklaringer på, hvorfor de kommunalt ansatte ved Værebros Rådgivning ikke opfatter den indiske bosætning som særligt problematisk og hvorledes det lykkes de indiske beboere at navigere på et arbejdsmarked fyldt med brydninger mellem visum-ordningernes, statens og arbejdsmarkedets selektionskriterier. De enkelte familier fremstår både homogene og som en del af den indiske enklave, men har blandt andet i forbindelse med fremtidsvisioner helt modsatrettede ønsker, hvilket afspejles i deres strategier i forhold til skolevalg for deres børn og karriereplaner.

Litteraturliste:

- Bryceson, Deborah & Vuorela, Ulla (2002): "Transnational Families in the Twenty First Century". I: The Transnational Family – New European Frontiers and Global Networks, Oxford New York
- Christensen, Søren & Thomas Højrup (2007): "Det nærværendes fravær". I: Højrup, Thomas & Klaus Bolving (red.): Velfærdssamfund – velfærdsstaters forsvarsform, Museum Tusulanums Forlag
- Favell, Adrian (2009): Eurostars and Eurocities: Free movement and mobility in an integrating Europe, Wiley
- Grillo, R.D. (2001): Transnational Migration and Multiculturalism in Europe. Working Paper
- Højrup, Thomas (1995): "II. Transformationsanalyse". I: Omkring livsformsanalysens udvikling, Museum Tuscalanums Forlag
- Jespersen, Astrid, Melchior, Marie Riegels & Sandberg, Marie (2006): "Verden over - en introduktion til stats- og livsformsteorien". I: Verden over. En introduktion til stats- og livsformsteorien og den aktuelle anvendelse i etnologien, Museum Tuscalanums Forlag
- Olsen, Janus Jul & Nielsen, Niels Jul (Upubliceret): "Flexicurity without security. The Danish flexicurity model. An inquiry into the Danish flexicurity model in a neoliberal era", i Ethnologia Europaea, 2018, vol.1
- Somerville, Kara & Walsworth, Scott (2010): "Admission and Employment Criteria Discrepancies: Experiences of Skilled Immigrants in Toronto". I: Int. Migration & Integration, 11:341–352, Springer Science+Business Media B.V.

Hjemmesider:

- Henriksen, Martin; Thulesen Dahl, Kristian, Espersen, Søren; Krarup, Marie; Langballe, Christian; Larsen, Merete Dea; Poulsen, Peter Kofod; Skaarup, Peter (2016): "Lovforslag L 169 til lov om ændring af udlændingeloven", Folketinget
http://www.ft.dk/samling/20151/lovforslag/L169/som_fremsat.htm (Sidst besøgt d.20-12-2017)
- Hornbech, Birthe Rønn (2007): "Fremsættelsestale af lovforslag L 132 Forslag til lov om ændring af udlændingeloven", Folketinget,
http://www.ft.dk/samling/20072/lovforslag/l132/20072_l132_fremsaettelsestale.htm (Sidst besøgt d. 20-12-2017)

